

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

2002

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

2002			364
2002-01-03	LC	_PZ. vd Berg: Voor zuivel was 2001 een jaar met twee gezichten	
2002-04-26	DvhN	Dirk Strijker: 'Landbouw zonder beleid' – afschaffen steun landbouw	
		14 okt over afscheid ir. G. vd. Berg / 15 okt. nw. Voorz. ir. G. A. Koopstra	
2002-08-10	LC	Makelaars: prijs van melkquotum kan lager	nw
2002-09-25	LC	Knipsel: Boeren betalen / 19,4 miljoen voor overschrijding quotum	
2002-11-05	LC	Spanning op markt melkquotum neemt toe	nw
2002-11-09	LC	Prijs melkquotum niet hoog te houden	
2002-12-17	LC	'Boer lijdt onder te dure melkrechten'	
2002-12-21	LC	Boerenbond: gesjoemel met duur melkquotum	
2002-12-21	LC	Actie AID tegen illegale melkritten – ontduiking melkquotum	nw

2002

Leeuwarder Courant 2002-01-03

Voor zuivel was 2001 een jaar met twee gezichten

De boeren hoefden begin vorig jaar niet te mopperen. De zuivelafzet groeide en de prijzen stegen. Later het jaar volgde een kentering. Uiteindelijk is het vooral aan de kaas te danken dat 2001 positief kan worden afgesloten.

Door Nico Hylkema

LEEUWARDEN - Voor de zuivel was 2001 een jaar met twee gezichten. In de eerste helft van het jaar ontwikkelde de markt zich voorspoedig met goede prijzen en een gunstige afzet. De tweede helft zijn de prijzen van vooral mager melkpoeder evenwel sterk gedaald. De kaas en de condens reddden het jaar. Dankzij de kaas konden de melkveehouders een 6 procent hogere melkprijs opstrijken.

Volgens voorzitter Gerard van den Berg van het *Productschap Zuivel* vormt de groei van de kaassector een wegwijzer voor de toekomst. De verwachting is dat wereldwijd daarnaar de vraag ook op lange termijn zal stijgen. Dat heeft een positief effect op het gehele prijsniveau van de zuivel.

De Nederlandse zuivel streeft naar hoogwaardige producten met een goede winstmarge. Het devies luidt van volume naar kwaliteit. Het gevolg is, dat de kaasproductie 5 procent onder die van vorig jaar is gebleven. De prijsstijging van de merkproducten maakte die terugloop meer dan goed.

De Europese Unie is de winnaar van 2001. Het is een heel goedkoop jaar geweest. De voortdurende verlagingen van de restituties van vooral het magere deel van de melk hebben ertoe geleid, dat de totale uitgaven voor de zuivelsector op een heel laag niveau uitkwamen. Ze zullen over vorig jaar slechts 5 procent van de Brussels uitgaven voor de marktordening in de landbouw uitmaken. Dit komt overeen met 2 eurocent per liter.

De magere melkpoedermarkt was grillig in 2001. In de eerste helft van het jaar steeg de prijs tot boven de 2000 dollar per ton. De Europese Commissie reageerde daarop met het verlagen van restitutie op export tot nul. Het jaar eindigde evenwel met een prijs onder de 1600 dollar per ton. Dit lijkt in tegenspraak met ongeveer 60 procent minder export van magere melkpoeder op de wereldmarkt.

Het is vooral de gekrompen kalvermelksector ten gevolge van de tongblaar- en bse-crisis, die schuldig lijkt aan de daling van de melkpoederprijs.

Van den Berg hoopt op een hervatting van de prijsondersteuning door de Europese Commissie in maart. Bovendien verwacht hij een herstel van de kalvermelkmarkt.

De mond-, en klauwzeercrisis heeft vooral in de afzet van kalvermelk een negatief effect gehad. Voor de melkproductie was het effect gering. Ongeveer 2 procent van de Nederlandse koeien is geruimd, maar de melkproductie nam slechts met 0,6 procent af. De stallen werden relatief snel herbevolkt en boeren hielden veel koeien langer aan.

De botermarkt liet het hele jaar een laag prijsniveau zien. In april en mei zakte de prijs op de internationale markt tot onder de 1000 dollar per ton om later in het jaar iets te herstellen tot

1300 dollar per ton. De Europese export van boter daalde in de tweede helft van het jaar en de traditionele vraag uit Rusland rond het einde van het jaar bleef uit.

Vorig jaar is daardoor 39.000 ton boter, waarvan 13.000 uit Nederland, de Europese interventiepakhuizen ingereken. Daarmee is er na het verdwijnen van de boterberg halverwege 2001 toch een weer een bergje ontstaan. Voor het eerst sinds jaren van lagere productie boekte de gecondenseerde melk een omzetwinst van 12 procent.

Dagblad van het Noorden, 2002-04-26

OOGSTGETUIGE

Landbouw zonder beleid

door Dirk Strijker¹

U weet waarschijnlijk wel dat er gepraat wordt over het afschaffen van allerlei internationale handelsbelemmeringen. Liberaliseren noemen we dat. Het Europese landbouwbeleid is al een aantal keren aangepast om vrijhandel dichterbij te brengen. Inmiddels loopt er opnieuw internationaal overleg, om weer wat dichterbij vrijhandel te komen: de Millenniumronde van de *Wereld Handels Organisatie* (WTO). En in de tussentijd denkt de Nederlandse overheid na over wat verdere liberalisatie kan gaan betekenen voor de Nederlandse landbouw. Niet veel goeds, zult u waarschijnlijk zeggen, maar in Den Haag ziet men dat toch wat anders. Twee ambtenaren van het ministerie van landbouw hebben een rapport over dit onderwerp geschreven, en bij het ministerie van Financiën loopt een vergelijkbaar onderzoek.

De titel van de landbouw-nota is *'Boeren bij vrijhandel'*. De eerste conclusie is dat er ook bij volledige vrijhandel wel landbouw in Nederland overblijft. Ik ben daar helemaal mee eens. Onheilsprofeten, toverkollen en zwartkijkers hebben dus ongelijk. Er volgt geen massale emigratie of braaklegging. Er verdwijnen wel veel bedrijven, maar de overblijvende bedrijven zullen veel groter zijn. Hun tweede conclusie is dat bij vrijhandel, en dus bij het nagenoeg afschaffen van het Europese landbouwbeleid, een aantal sectoren het heel zwaar zal krijgen. Dat komt omdat hun prijzen sterk dalen. Sommige sectoren kunnen dankzij vrijhandel hun productie en hun afzet vergroten, of kunnen door schaalvergroting goedkoper produceren. Andere lukt dat niet.

Eigenlijk komt het er op neer dat vooral de glastuinbouw baat heeft bij liberalisatie. Zij kan dan gemakkelijker exporteren. In de melkveehouderij gaan de prijzen scherp dalen: met een derde. Maar de productie kan omhoog, omdat dan de superheffing afgeschaft is. Daarnaast kunnen ze hun kosten verlagen door schaalvergroting. De positie van de intensieve veehouderij verzwakt. In elk geval houden ze last van de hoge kosten van mestafzet. De gespecialiseerde rundvleesproductie zal verdwijnen. En ook het traditionele akkerbouwbedrijf zal het loodje leggen. In de akkerbouw geldt dat de poot- en consumptieaardappelen het redelijk zullen doen, maar de afzet van fabrieksaardappelen valt weg, de suikerprijs stort in, en aan graan wordt nu al niks verdiend.

Het is geen leuk, maar wel een realistisch plaatje. Overigens het onderzoek van financiën komt zo'n beetje op hetzelfde uit. Gelukkig voor de meeste landbouwers is het nog niet zover, en het is de vraag of het ooit zover komt. Volledige liberalisering is een gedachte-experiment.

¹ Dirk Strijker is als landbouweconoom verbonden aan de Rijksuniversiteit

Er valt van alles op de uitkomsten af te dingen. Zo wordt er geen aandacht besteed aan de prijschommelingen die in een vrije markt zullen optreden. Vanuit de historie, en vanuit de theorie, is bekend dat landbouwprijzen lang en diep kunnen dalen. In de grondgebonden landbouw voltrekken aanpassingen zich traag, en dan kunnen prijzen heel ver weg zakken. Het is de vraag of de bedrijven dergelijke prijschommelingen wel aankunnen. In het verleden zijn zulke situaties voor de overheid altijd aanleiding geweest om prijs- en inkomensbescherming te geven. Als dat gebeurt, zijn we weer terug bij af.

Een tweede kanttekening is de voorziene schaalvergroting in de melkveehouderij. Ik geloof dat, zonder aarzelen. Zonder melkquotum, maar met melkrobot en andere techniek, kan een modaal bedrijf veel meer koeien houden dan nu. Maar er is volgens mij wel een probleem bij de inpassing van die grote bedrijven in het landschap. Het halve ministerie is tegenwoordig in de weer met natuur en landschap. Die kunnen toch niet blij zijn met zo'n ontwikkeling.

Leeuwarder Courant 2002-08-10

Makelaars: prijs van melkquotum kan lager

BOLSWARD – De prijs van melkquotum kan verlaagd worden als het speculeren van boeren met melkproductierechten aan banden wordt gelegd. Dat kan als het aankopen en verkopen van melkquotum binnen een jaar door dezelfde veehouder verboden wordt. Dat betoogt de afdeling Agrarisch Onroerend Goed.

Voorzitter Sanne Wind uit Bolsward: „De markt kent nogal wat veehouders die speculeren met quotum. Ze kopen de rechten in een goedkope periode in de hoop ze in een duurdere tijd weer te verkopen. Daardoor wordt er een kunstmatige krapte van aanbod gecreëerd.”

De NVM Agrarisch Onroerend Goed denkt dat het voorstel kan leiden tot een verlaging van de extreem hoge melkquotumprijs op dit moment. In de eerste helft van dit jaar moest gemiddeld 50 eurocent per procent vet betaald worden (bij 4,44% vet 2,22 Euro). Voorheen lag de prijsbarrière op een gulden per procent vet (45 eurocent).

Volgens Wind zijn hoge prijzen niet in het belang van de melkveehouderij in Nederland. „En dat is weer niet in belang van onze branche.

De Bolswarder agrarisch makelaar bestrijdt het beeld dat juist makelaars de prijzen opdrijven. „We krijgen een vast bedrag per transactie. We houden het quotum niet vast.”

LC 2002-09-25

Overschrijding melkquotering in 2001/'02 19,4 mln euro

Leeuwarder Courant 2002-09-25

Superheffing vorig jaar €19,4 miljoen

BRUSSEL – De Nederlandse melkveehouders moeten in totaal €19,4 miljoen boete betalen wegens het overschrijden van de melkquota van de Europese Unie in de periode 2001-2002. De Nederlanders delen dit lot met Duitsland, België, Denemarken, Ierland, Italië, Luxemburg, Finland en Oostenrijk. Tegenover deze landen moeten deze landen €276,3 miljoen superheffing opheffen.

De totale hoeveelheid melk voor de melkveehouders bedroeg 117,72 miljoen ton, verdeeld over 590.000 individuele quota. Dat totale quotum is met 450.000 ton overschreden. De zes overige leden van de EU bleven iets onder het toegestane quotum. Het vorig seizoen was de overschrijding slechts 17.000 ton. De Nederlandse superheffing viel dit jaar iets lager uit.

Spanning op markt melkquota neemt toe

LEEUWARDEN - Langzaam wordt de spanning op de melkquotummarkt voelbaar. Waar anders in deze tijd van het jaar de handel in melkproductierechten aantrekt en de prijzen stijgen, blijft het nu ijsig stil. Aan voorspellen waagt zich niemand uit angst de markt te beïnvloeden.

Na een piek van €0.50 in juni is de prijs nu gedaald tot €0,46 per procent vet, hetgeen ongeveer neerkomt op €1,95 per kilo melkquotum. Volgens de Bolswarder voorzitter Sanne Wind van NVM-Agrarisch Onroerend Goed is het prijsverloop evenwel onvoorspelbaar. Maar de tendens is duidelijk: de prijzen dalen.

De oorzaken voor de rustige handel zijn onder andere een achterblijvend melkaanbod. Tot nu toe melken de Nederlandse boeren ongeveer 2,5 procent onder hun quotum. Daar is geen duidelijke aanleiding toe, behalve wellicht iets minder vee en voor de melkgift slechte weersomstandigheden.

Ook het leasen van melkquota is niet populair. Met een prijs van €0,032 per liter is er nog geen sprake van echte prijsdaling, maar de handel is wel erg flauw. Kopers en leasers wachten af. Zolang niet te verwachten is dat er boven het quotum wordt gemolken, hoeft er niet worden gekocht.

Als de vraag naar leasemelk niet stijgt, ligt de verkoop van de leasequota voor de hand. Dat zal de koopprijs nog ietsje meer drukken. Duitse toestanden verwacht Wind nog niet. Voor melkquota zijn landen binnen Europa niet te vergelijken, meent Wind. In Duitsland zijn de prijzen voor melkquota de afgelopen maanden wel gekelderd. Ook daar is er amper handel. De afwachtende houding van de kopers kan volgens Wind ook iets te maken hebben met de uiterste datum voor het afsluiten van koop- en leasecontracten. Die van de koopcontracten sluit per 31 december, die van de lease op 31 januari. Wie op 31 december nog niet weet of hij boven het quotum gaat melken, kan alsnog besluiten tot leasen.

Er is reden tot bezorgdheid al zal de handel die niet hardop uitspreken. De sfeer in de zuivel is bepaald onder de maat. De melkprijs ligt nu al zo'n drie eurocent onder die van vorig jaar. Een snelle stijging zit er niet in. De boer houdt dus voorlopig even de hand op de knip. Aandelen zouden kelderen, maar melkquota zijn geen aandelen.

Prijs melkquotum niet hoog te houden

Door Nico Hylkema redacteur LC

Spookbenauwd zijn de handelaren in melkquota voor een implosie van de prijzen. Het aanbod is groot, de vraag gering en de prijzen irrealistisch hoog. Van elk ander product zou op de vrije markt de prijs instorten. Maar melkquota in Nederland vormen een verhaal apart.

Agrarisch onroerend goed-man Sanne Wind van de makelaarsvereniging NVM bleef deze week nog redelijk optimistisch over de vooruitzichten. De prijs van de melkquota, de productierechten, blijft onvoorspelbaar, maar een forse daling ligt niet in het verschiet. Zegt Wind. Tja, optimisme is soms het geloof van de blinde. Een wat pessimistischer aangelegd makelaar zou zich toch eens achter de oren moeten krabben. In Duitsland bijvoorbeeld spelen zich heel andere taferelen af op de markt van de melkquota.

In Sleeswijk-Holstein kost een liter melkquotum nog maar € 0,20. Een daling van € 0,64 vergeleken bij een kwartaal geleden. En dan zijn de prijzen in Duitsland al aanzienlijk lager. In Nederland kost een liter melkquotum € 1,95. Al is dat sinds juni (€ 2,10) toch ook wat gedaald.

Nu zegt een beetje handelaar natuurlijk onmiddellijk dat de markt van melkquota binnen Europa duister, ondoorgrondelijk en onderling onvergelijkbaar is. En zelden aangenaam, zou je eraan toevoegen. Dat is evenwel afhankelijk van je positie.

Een jonge boer die op het punt staat zijn vaders bedrijf over te nemen, zou een gat in de lucht springen als de prijs onderuit ging. De boer die van plan is te stoppen zonder opvolger, zal heel wat zuiniger reageren. Daar gaat zijn extra pensioenvoorziening.

Het is natuurlijk opmerkelijk dat de prijs van de melkquota ondanks de slechte marktomstandigheden overeind blijft. Geen handel, geen vraag, een groot aanbod. Overal elders zou je er vergif op kunnen innemen, dat de prijs onderuit gaat. Maar in Nederland is er slechts sprake van een 'dalende tendens'.

Dat roepen makelaars ook al enige tijd over de grondprijs. Samen met de prijs van de productierechten maakt de hoogte daarvan het voor jonge boeren bijkans waanzin om nog een bedrijf over te nemen. Bij dalende opbrengsten is een dergelijke kostenpost niet meer op te brengen. Je moet bij boeren niet te snel spreken over een complot, want dan geloven ze het onmiddellijk, maar er moet iets meer aan de hand zijn dan alleen maar marktontwikkelingen. Er zijn partijen die er heel veel belang bij hebben de prijs van grond en productierecht hoog te houden.

Bij de Rabobank bijvoorbeeld zouden ze raar piepen als de prijs van het melkquotum plotsklaps onderuit zou gaan. Ook die van de grond. Dus stimuleren ze boeren om als het een beetje kan extra melkquotum te kopen. En er zit tenslotte al zoveel geleend geld in die quota, dat een prijsdaling bijzonder onvoordelig zou zijn voor de Rabo.

Nu zal een verstandige boer geïnvesteerd geld in melkquota snel afschrijven, maar dat verhoogt de kostprijs en zoals gezegd, dat ligt niet zo voor de hand met een dalende melkprijs. Wie evenwel roept, dat die prijs zich wel zal herstellen, moet goed luisteren naar wat landbouwminister Cees Veerman heeft gezegd.

Hij pleit binnen Europa voor een verlaging van de interventieprijzen voor boter en melkpoe-der. Dat zal bepaald niet melkprijsopdrijvend werken. Veerman mag dan demissionair zijn, hij heeft wel de ambitie terug te komen in een nieuw kabinet.

Veerman wil tegelijkertijd een verhoging van de quota met 3 procent. Een uitbreiding van het aanbod in een tijd van prijzen, die een dalende tendens vertonen. Dan kan het haast niet anders of de prijzen moeten wel instorten.

Het wordt toch tijd voor boeren én banken nog maar wat sneller af te schrijven. Zeker met in het achterhoofd de gedachte, dat een afschaffing van de productierechten over een jaar of zes niet ondenkbaar is.

Voor de toekomst van de melkveehouderij in dit land zou een redelijker prijs van productierechten en ook van de grond een goede zaak zijn. In die zin hebben de jonge boeren gelijk, die af willen van het structureel verlesen van melk. Een boer die definitief stopt hoort zijn quotum te verkopen. Het is pech als de prijzen dalen, maar dat is ondernemersrisico.

Het is waar, boeren hebben een betrekkelijk laag rendement uit hun geïnvesteerd vermogen. Soms zeggen beleidsmakers wel eens dat een deel van hun inkomen ook in de ontwikkeling van hun onroerend goed zit. Met andere woorden, het aanleggen van een stille reserve. Dat is riskant. Het zou beter zijn gewoon te proberen een goed inkomen uit een gezond bedrijf te halen. Al betekent dat schaalvergroting. De politiek moet daarover niet zeuren en spookbeelden oproepen van bedrijven met vijfhonderd tot duizend koeien, gemolken door robots.

Meer dan vijfhonderd wordt het hier niet zo snel. Het klinkt natuurlijk mooi dreigend robots die duizend koeien melken. In de praktijk blijkt evenwel, dat robots vooral succesvol zijn bij middelgrote bedrijven met maximaal zo'n 180 koeien. Echt grote bedrijven zijn beter af met een melkput.

Leeuwarder Courant 2002-12-17

RABO: 'Boer lijdt onder te dure melkrechten'

HEERENVEEN - De prijs van melkrechten in Nederland moet omlaag. De concurrentiepositie van de Nederlandse melkveehouder lijdt onder de hoge kosten. Tot die conclusie kwamen sprekers op een bijeenkomst van de Rabobank in Heerenveen.

Nederland kent binnen Europa de duurste quota. Dat daar wat aan moet gebeuren, daarover lieten de sprekers weinig twijfel bestaan. Over het hoe, was men het minder eens.

Voorzitter Jan van Weperen van de *NLTO-vakgroep melkveehouderij* denkt dat er veel te winnen is door openheid over de prijsvorming. Hij beschuldigde de handelaren in quota ervan de prijzen kunstmatig hoog te houden.

Van Weperen wil eventueel de invoering van een quotumbeurs overwegen. Een dergelijke instelling is bekend van omringende landen, waar de prijzen van de productierechten aanzienlijk lager zijn. Ook CDA-kamerlid Joop Atsma toonde zich wel voorstander van lagere prijzen, maar zag daarin geen rol voor de overheid weggelegd.

Adrie Zwanenberg van de Rabobank vroeg zich af of de Europese melkquota nog wel zo'n lang leven beschoren zijn. Hij gelooft niet dat afschaffing leidt tot overproductie. Zuivelconcerns als *Friesland Coberco* zullen hun eigen quota invoeren, aldus Zwanenberg.

De Raboman toonde zich overigens optimistisch over de wereldmarktprijs van de melk. Hij wees de aanwezige boeren op de jaarlijks groeiende vraag naar zuivelproducten met zo'n 4 procent. Daar tegenover staat een productiegroei van slechts 1 procent.

Boerenbond LTO: gesjoemel met duur melkquotum

DEN HAAG - De boerenbond LTO Nederland vermoedt dat er door handelaren wordt gesjoemeld met de prijs voor melkquota. Handelaren maken prijsafspraken en houden de prijs met opzet hoog. Dat is slecht voor de landbouw. Vandaar dat de Nederlandse Mededingingsautoriteit om een onderzoek is gevraagd.

„We hebben sterke aanwijzingen dat de handelaren de marktprijs bewust hoog houden. De noteringen die je tegenkomt zijn vrijwel nooit gebaseerd op de werkelijke prijzen. Er is daardoor geen serieuze transparantie in de markt”, zegt Siem Jan Schenk, voorzitter van de LTO-vakgroep rundveehouderij.

Met € 1.80 per kilogram melk is de quotumprijs in Nederland veruit de hoogste in Europa.

„Dat is alleen goed voor wie stopt. Voor de structuur van de gehele sector en voor de financiële structuur van de bedrijven en de concurrentiepositie van de Nederlandse melkveehouderij is het beter dat de prijs omlaag gaat”, aldus Schenk.

Dat kan onder andere door een einde te maken aan het langdurig verhuren van melkrechten van de ene boer aan de andere. Volgens de jongste Brusselse regels wordt het langer verhuren dan een jaar straks verboden. Vorig jaar is in Nederland ruim 700 miljoen kilogram melk verhuurd, waarvan de helft structureel. Het tal boeren dat quotum verhuurt neemt ook nog steeds toe. Als dat verboden wordt, moet de melk worden verkocht en dat zal leiden tot „zeker een halvering van de melkprijs”, verwacht Schenk. De LTO zal een onderzoek instellen naar andere manieren om de quotumkosten te drukken.

Leeuwarder Courant 2002-12-21

Actie AID tegen illegale melkritten Strijd tegen ontduiken melkquotum

BURGUM - Een Friese kalvermester maakte het de *Algemene Inspectiedienst* (AID) wel erg makkelijk hem te betrappen op de afname van illegale melk. Hij zette regelmatig advertenties met verzoeken om afwijkende melk. De AID kwam donderdagmiddag samen met de politie in Friesland in actie en onderschepte een transport van 3000 liter melk. De 38-jarige transporteur uit Burgum is aangehouden.

De AND hield de man vanwege de advertenties al enige tijd in de gaten, zegt woordvoerder Rob Hageman. „We gaan ook strenger letten op mensen die onder de melkquota uit willen komen. De kwaliteit van de melk mag niet in het geding komen.” De *Centrale Organisatie Superheffing* (COS) ontdekte de ontduikingspraktijken al in april. Toen zijn de veehouders in een brief gewaarschuwd er niet aan mee te doen.

Uit het onderzoek in de zaak van de Burgumer transporteur bleek dat de man handelde in opdracht van de kalvermester. Hij haalde de melk op bij een melkveehouder die zijn eigen melkquotum heeft verhuurd. De kalvermester heeft op grote schaal melk ontvangen van veehouders die hun melk niet kwijt kunnen aan een zuivelfabriek.

Net gaat dan om afwijkende melk met een te hoog celgetal (te veel witte bloedlichaampjes) of met penicilline. Ook kreeg hij melk van veehouders die hun eigen quotum verhuurd, verkocht of ingevuld hebben, maar toch van een melkvoorraad af moeten. Dit is een economisch delict, omdat de Superheffingregels worden ontdoken. Bovendien moet de koper van de melk een erkenning hebben van de COS, anders is er sprake van een illegale transactie.

„Melkveehouders worden er niet eens veel beter van”, zegt Hageman over de illegale melkhandel. „Maar ze zijn al lang blij dat ze niet voor een derde keer met afwijkende melk bij een zuivelfabriek worden geweigerd.” De controles op illegale melk worden verscherpt voortgezet, aldus de AID.